

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวัยอนุบาล
ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท กรุงเทพมหานคร

นางสาวรัตนา รักษ์สันติภักดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-331-065-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A DEVELOPMENT OF AN ENHANCING SELF - CONCEPT PROGRAM
FOR PRESCHOOL ORPHANS IN PHYATHAI BABIES'HOME , BANGKOK METROPOLIS

Miss Ratana Ruksuntipukdee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Graduate school

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-331-065-7

รัตนา รักษาสันติภักดี : การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้า

วิจัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท กรุงเทพมหานคร (A DEVELOPMENT OF AN ENHANCING SELF-CONCEPT PROGRAM FOR PRESCHOOL ORPHANS IN PHYATHAI BABIES'HOME , BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 287หน้า. ISBN 974-331-065-7

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวิจัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กกำพร้าวิจัยอนุบาลอายุ 3-5 ปี จำนวน 30 คน ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท จับฉลากเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน ขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรมมีดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 สร้างโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวิจัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท ขั้นที่ 3 ทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวิจัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท และขั้นที่ 4 ปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวิจัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 12 สัปดาห์ แบ่งเป็น การวัดอัตมโนทัศน์ก่อนทดลองใช้โปรแกรมฯ 2 สัปดาห์ ทดลองใช้โปรแกรมฯ 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน และการวัดอัตมโนทัศน์หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ 2 สัปดาห์ การวัดอัตมโนทัศน์ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ วัดโดยใช้แบบวัดอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กวิจัยอนุบาล และ แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กวิจัยอนุบาลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนอัตมโนทัศน์สูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมและเด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนอัตมโนทัศน์ หลังการทดลองสูงขึ้นกว่า ก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 2) หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนอัตมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักพัฒนาการและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่โปรแกรมฯ มีความเหมาะสมมาก สาระสำคัญของโปรแกรมฯ ประกอบด้วย ความเชื่อพื้นฐาน หลักการ ผู้ใช้โปรแกรมฯ และกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะและการดำเนินการในโปรแกรมฯ และเอกสารและสื่อของโปรแกรมฯ ซึ่งได้แก่ 1) คู่มือการใช้โปรแกรมฯ จำนวน 1 เล่ม 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยปฐมนิเทศ หน่วย ตัวเรา หน่วยสัตว์และหน่วยพืช และ 3) เครื่องมือสำหรับประเมินผล มีดังนี้ (1) แบบวัดอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กวิจัยอนุบาล (2) แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กวิจัยอนุบาล (3)แบบสัมภาษณ์อัตมโนทัศน์และ (4)แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3971454627 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD: PROGRAM/SELF-CONCEPT/COOPERATIVE LEARNING/ORPHANS/PRESCHOOLER

RATANA RUKSUNTIPUKDEE : A DEVELOPMENT OF AN ENHANCING SELF - CONCEPT PROGRAM
FOR PRESCHOOL ORPHANS IN PHYATHAI BABIES' HOME . BANGKOK METROPOLIS.

THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. POONSOOK PUNYASVASTI. 287 PP. ISBN 974-331-065-7

The purpose of this research was to develop a self- concept enhancing program for preschool orphans in Phyathai Babies' Home. The subjects were thirty preschool orphans ages three to five in Phyathai Babies' Home, divided into 2 group; 15 in the experimental group and 15 in the control group. The method of study consisted of 4 phases namely, preliminary study , program construction, field testing and program revision . The duration of field testing was 12 weeks, 2 weeks of pre - testing, 8 weeks of conducting the experiment, and 2 weeks of post - testing. The pre - test and post - test were measured by Preschool Self-Concept Picture -Test , observation form and interview form constructed by the researcher.

The research results were as follows : 1) after the field testing the scores on self-concept of the experimental group were significantly higher than that of the control group at the .01 level and after the field testing the scores on self-concept of the experimental group were significantly higher than before at the .01 level. 2) after using the program the scores on self-concept of the experimental group were significantly higher than before at the .01 level and 3) most child development workers and caregivers viewed the program as highly appropriate.

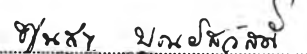
The revised and proposed program was consisted of its theoretical , principles, roles and responsibilities of the program user and the preschool orphans , program features and implementing procedures. The program materials were 1) a teacher's handbook for program implementation, 2) the cooperative learning activity plans for four units of study on : orientation , my self , animals and plants and 3) tools for instructional evaluation : Preschool Self - Concept Picture Test, observation form , interview form and checklists of program appropriateness.

ภาควิชา..... ประถมศึกษา.....

สาขาวิชา..... การศึกษาปฐมวัย.....

ปีการศึกษา..... 2542.....

ลายมือชื่อนิติศ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง วิธีการศึกษาหาความรู้ พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่การวิจัย ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับ มาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันตวงศ์ กรรมการสอบที่กรุณาตรวจสอบให้ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์สุภาพรรณ โคตรจรัส ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง ดร.วิฒนา มัคคสมัน อาจารย์ธิดา พิทักษ์สินสุขและคุณทีชา ณ นคร ซึ่งคอย ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณาจารย์และบุคลากรในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ญาไท สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิตและโรงเรียนอนุบาลเขาพระที่ให้ความร่วมมือในการทำ วิจัยเป็นอย่างดี

ขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ชาวปฐมวีย์ทุกคนที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัย ตลอดมา

ท้ายนี้ขอขอบคุณพี่เพ็ญ พี่ณูและน้องกนธ์ รวมทั้งอาจารย์ปรเมศร์ ล้อยมงษ์ที่คอยดูแล ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบุพการี คือ คุณพ่อวสันต์และคุณแม่ดุชนี รัชส์สันติภักดี ผู้ให้ชีวิตการศึกษาและให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ ผู้วิจัย

รัตนา รัชส์สันติภักดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
การพัฒนาเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์.....	13
ความหมายและที่มาของเด็กกำพร้า.....	13
ความต้องการพื้นฐานของเด็กกำพร้า.....	14
แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กกำพร้า.....	15
สภาพและปัญหาของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์.....	17
สภาพและปัญหาในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็กกำพร้าวัยอนุบาล ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท.....	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2 การเรียนแบบร่วมมือ.....	26
ความหมายและความสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ.....	26
การเข้าร่วมกลุ่มของเด็กวัยอนุบาลในการเรียนแบบร่วมมือ.....	31
ลักษณะและขั้นตอนของการเรียนแบบร่วมมือ.....	33
การพัฒนาโปรแกรมการสอน.....	38
ความหมายและองค์ประกอบของโปรแกรม.....	38
การพัฒนาโปรแกรมการสอน.....	39
การประเมินโปรแกรม.....	39
การส่งเสริมอัตมโนทัศน์.....	41
ความหมายและความสำคัญของอัตมโนทัศน์.....	41
ประเภทของอัตมโนทัศน์.....	45
องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์.....	45
พัฒนาการของอัตมโนทัศน์.....	47
แนวทางในการส่งเสริมอัตมโนทัศน์.....	51
บทบาทของครูในการส่งเสริมอัตมโนทัศน์.....	55
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	66
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	66
การสร้างโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวัยอนุบาล ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท.....	67
การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวัยอนุบาล ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท.....	84
การปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวัยอนุบาล ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท.....	90

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโปรแกรมจาก นักพัฒนาการและผู้ดูแลเด็ก.....	96
ตอนที่ 2 การนำเสนอโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้า วัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท.....	104
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	109
สรุปผลการวิจัย.....	111
อภิปรายผลการวิจัย.....	112
ข้อเสนอแนะ.....	124
รายการอ้างอิง.....	126
ภาคผนวก.....	136
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	137
ภาคผนวก ข. ผู้ให้ข้อมูลในชั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	138
ภาคผนวก ค. ตัวอย่างการคำนวณค่าทางสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	139
ภาคผนวก ง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	157
ภาคผนวก จ. เอกสารและสื่อของโปรแกรมฯ.....	184
ประวัติผู้เขียน.....	287

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	สรุปลักษณะพัฒนาการด้านการรับรู้ตนเองของเด็กวัยอนุบาล..... 50
2	กำหนดการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท..... 67
3	แสดงรายละเอียดโครงสร้างของแบบวัดอัถมโนทัศน์สำหรับเด็กวัยอนุบาล..... 78
4	แสดงรายละเอียดของคำถามในแบบวัดอัถมโนทัศน์สำหรับเด็กวัยอนุบาล..... 79
5	แสดงรายละเอียดผลการปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมอัถมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้า วัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท..... 86
6	ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนอัถมโนทัศน์ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม..... 87
7	แสดงรายละเอียดในการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบร่วมมือในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท..... 89
8	กรอบความคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือในสถานสงเคราะห์ เด็กอ่อนพญาไท..... 94
9	ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนอัถมโนทัศน์หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม..... 96
10	ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนอัถมโนทัศน์ก่อนและหลัง การทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง..... 97
11	แสดงจำนวนและประเภทของผู้ประเมินระดับความเหมาะสมของโปรแกรมฯ..... 100
12	แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิตส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความหมาย ความเหมาะสมของโปรแกรมฯ..... 101
13	โปรแกรมส่งเสริมอัถมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพร้าวัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์ เด็กอ่อนพญาไท..... 108
14	แสดงคะแนนของแบบวัดอัถมโนทัศน์จากการทดลองใช้เพื่อหาค่าความเที่ยง..... 140
15	แสดงการคำนวณค่าความเชื่อมั่นในการสังเกตพฤติกรรมอัถมโนทัศน์ ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ช่วยวิจัย..... 142
16	แสดงรายละเอียดของคะแนนจากแบบวัดอัถมโนทัศน์ของเด็กกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง..... 148
17	ความแตกต่างของคะแนนอัถมโนทัศน์ของเด็กกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง 153

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1	กรอบความคิดในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็ก กำพำร้ำวัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพพญาไท..... 68
2	รายละเอียดของโปรแกรมส่งเสริมอัตมโนทัศน์สำหรับเด็กกำพำร้ำ วัยอนุบาลในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพพญาไท..... 69
3	รูปแบบในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วย..... 72